

مرکز جهانی علوم اسلامی

مدرسه عالی فقه و معارف اسلامی

پایان نامه کارشناسی ارشد

رشته فقه و معارف اسلامی

عنوان:

بررسی و مقایسه نبیت انبیاء با نبیت امام زمان (ع)

استاد راهنما:

حجة الاسلام و المسلمین دکتر احمد عابدی

استاد مشاور:

حجة الاسلام و المسلمین دکتر محمد مهدی گرجیان

دانش پژوه:

ذیشان حیدر (هندی)

سال ۱۳۸۴

کتابخانه جامع مرکز جهانی علوم اسلامی

شماره ثبت: ۹۲۴

تاریخ ثبت:

سید محمد تقی

اهداء و تقدیم:

به پیشگاه مقدس و مبارک دوازده همین اختر تابناک آسمان ولایت و امامت، قائم آل محمد (ص) منجی عالم بشریت، مهدی موعود (عج) و به ساحت جمله نیکان، رادمردان، فرمیختگان و تمامی حق خواهان که «حق» را «برای حق» «عمل» را «برای رضای حق» «تکامل» را «در پرتو حق» «خوبی» را «برای همه» و «سعادت» را برای جامعه می خواهند.

به ارواح بلند و ملکوتی همه شهداء، از صدر اسلام یعنی از «بدر» تا کربلای حسینی و تمامی شهدای راه قرآن و عدالت، آزادی و استقلال، به ویژه امام امت، روح اخوت منادی عدالت، اعجوبه دوران، سر سلسله اندیشوران، مرشد و مراد خوبان، خمینی کبیر، مخصوصاً، به روح وصی به حق پیامبر (ص) پیشوایی اولین و آخرین، منادی حق و عدالت، امیرمؤمنان امام علی بن ابی طالب (ع).

تقدیر و تشکر

از همه عزیزانی که حقیر را در تدوین پایان نامه، یاری نمودند و از ریاست و مسئولین محترم مرکز جهانی علوم اسلامی و امور پایان نامه که زمینه‌ای را فراهم کردند، تا طلاب دست به قلم برده و رسالت خویش را به نحو احسن انجام دهند، تقدیر و تشکر می‌نمایم.

بالخصوص از حضرت حجة الاسلام والمسلمین دکتر احمد عابدی که صمیمانه دست بنده را گرفته و از پیچ و خمهای دشوار تدوین این اثر عبور داده و با راهنمایی‌های خویش حقیر را یاری فرمودند و همچنین از جناب حجة الاسلام والمسلمین دکتر محمد مهدی گرجیان، استاد محترم مشاور، کمال تقدیر و سپاسگزاری را دارم. و در آخر از همه دوستان که اینجانب را در تدوین این پایان نامه یاری نموده، تشکر و قدردانی می‌نمایم.

چکیده:

عقیده به وجود مهدی موعود یک عقیده اسلامی است و از ارکان مذهب امامیه به شمار می‌رود، عقیده‌ای است قطعی که به وسیله اخبار متواتر و قطعی الصدور به اثبات رسیده است لیکن بسیاری از مسائل مربوط به آن نیاز به تحقیق و بررسی دارد و از قبیل طول عمر، غیبت طولانی، علت غیبت، فواید امام در زمان غیبت و دهها مسأله دیگر، این رساله در پی اثبات این مطلب است که غیبت یک امر نو و فوق العاده نیست، بلکه از سنن الهی به شمار می‌رود.

و در طول تاریخ انبیاء می‌توانیم این سنت را مشاهده کنیم، در این نوشتار با بیان مقدمه، و بعد از این که با واژه غیبت آشنا شدیم، مسئله غیبت و سپس اقسام غیبت را بیان کرد؛ و آنگاه غیبت انبیاء را ذکر نمودیم، تا آنهایی که فکر می‌کنند غیبت یک امر فوق العاده است، این اشکال و استبعاد آنان مرتفع شود، بعد از آن مرحله اشتراک و تفاوت است که مهمترین بحث این رساله محسوب می‌گردد. در این باب در پی اثبات این مطلب هستیم که همه انبیاء که غیبت داشته‌اند غیبت اینها با غیبت امام زمان از جهات گوناگون اشتراک داشته و از برخی جهات متفاوت است.

و در آخر رساله بحث فلسفه و فواید غیبت را نیز آوردیم، چون بعضی‌ها اعتراض می‌کنند که رهبری که وجود آن میان مردم نباشد چه فایده‌ای دارد؟ و چرا یک رهبر الهی باید غیبت اختیار کند، در این بخش آخر این دو مطلب را مدلل به اثبات رساندیم.

فهرست مطالب

□	تقديم
□	تقدير و تشكر
□	چكیده:
۱	مقدمه طرح تحقيق:
۱	اهميت و ضرورت بحث:
۳	اهداف:
۳	سؤال اصلي:
۳	سؤال فرعي:
۴	فرضيه:
۴	روش تحقيق:
۴	پيشينه (سابقه تاريخي):
۵	محدوديتها:
۵	سازمان دهی بحث:
۵	نوآوری تحقيق:

بخش اول: مفاهيم و كليات

۷	فصل اول: واژه غيبت در لغت
۸	واژه غيبت در لغت
۱۱	جمع بندی:

۱۲	فصل دوم: اقسام غیبت
۱۳	مراد از غیبت
۱۳	اثبات غیبت:
۱۶	اقسام غیبت:
۱۷	غیبت صغری:
۱۸	غیبت کبری:
۱۸	غیبت کبری در روایت ائمه:
۲۰	تفسیر اول:
۲۱	تفسیر دوم:
۲۳	فلسفه غیبت کبری:
۲۵	مشکلات غیبت کبری:
۲۷	حل مشکل غیبت کبری:
۲۹	علل ضعف شناخت امام در غیبت کبری:
۳۱	علل ضعف ایمان به امام در دوران غیبت کبری:
	فرق بین اختفاء پیامبر و غیبت امام زمان (ع):
۳۳	فرق بین غیبت و عدم وجود:
۳۳	فرق بین غیبت و مسافرت:
۳۵	فصل سوم: معرفی انبیائی که غیبت داشته‌اند

۳۶: (ع) آشنائی با حضرت ادریس
۳۶: (ع) نسب حضرت ادریس
۳۶: (ع) عمر حضرت ادریس
۳۷: (ع) اختلاف در بارہ مرگ حضرت ادریس
۳۸: (ع) آشنائی با حضرت ہود
۳۸: (ع) مقدار عمر و مدفن حضرت ہود
۳۹: (ع) آشنائی با حضرت صالح
۴۰: (ع) آشنائی با حضرت ابراہیم
۴۱: (ع) زندگی پر ماجرای حضرت ابراہیم
۴۱: (ع) زادگاہ طفولیت حضرت ابراہیم
۴۲: (ع) نسب حضرت ابراہیم
۴۲: (ع) مدت عمر حضرت ابراہیم
۴۳: (ع) مدفن حضرت ابراہیم
۴۳: (ع) آشنائی با حضرت یوسف
۴۴: (ع) مدت عمر و مدفن حضرت یوسف
۴۵: (ع) آشنائی با حضرت موسیٰ
۴۶: (ع) ولادت حضرت موسیٰ
۴۶: (ع) حضرت موسیٰ در تنور آتش
۴۸: (ع) مدت عمر حضرت موسیٰ
۴۹: (ع) مدفن حضرت موسیٰ علیہ السلام
۴۹: (ع) آشنائی با حضرت خضر
۴۹: (ع) نام و نسب حضرت خضر

۵۰	پدر و مادر آن حضرت:.....
۵۰	نبوت حضرت خضر علیه السلام:.....
۵۰	ادله اثبات نبوت:.....
۵۱	نقد:.....
۵۳	آشنایی با حضرت دانیال علیه السلام:.....
۵۴	از اسیری تا وزارت:.....
۵۴	قبر حضرت دانیال علیه السلام:.....
۵۵	آشنایی با حضرت عزیر علیه السلام:.....
۵۶	آشنایی با حضرت الیاس علیه السلام:.....
۵۸	آشنایی با حضرت یونس علیه السلام:.....
۵۸	محل تبلیغ حضرت یونس علیه السلام:.....
۵۹	وجه تسمیه حضرت یونس علیه السلام:.....
۵۹	مدت غیبت حضرت یونس علیه السلام:.....
۵۹	آشنایی با حضرت عیسی علیه السلام:.....
۶۲	آشنایی با رسول اکرم (ص):.....
۶۲	نسب آن حضرت:.....
۶۳	ولادت:.....
۶۳	آغاز بعثت:.....
۶۳	وفات آن حضرت:.....
۶۴	فصل چهارم: ویژگیهای غیبت امام زمان.....
۶۵	ویژگیهای غیبت:.....
۶۵	(۱) مستور بودن:.....

- ۶۵ (۲) حضور مستور و مستمر:
- ۶۶ (۳) نہانی از دیدگاه نہ از دلہا:
- ۶۷ (۴) آگاہی موالیان حقیقی بہ مکان غیبت:
- ۶۷ (۵) آگاہی بہ حال مردم:
- ۶۸ چگونگی غیبت حضرت مہدی علیہ السلام:
- ۶۸ ناشناس بودن:
- ۷۰ ناپیدائی:
- ۷۱ نہی نام بردن آن حضرت بر زبان:
- ۷۲ خلاصہ بحث:

بخش دوم: اشتراک و تفاوت

- ۷۴ فصل اول: غیبت انبیاء
- ۷۵ غیبت حضرت ادریس (ع):
- ۷۹ غیبت حضرت ہود (ع):
- ۷۹ غیبت حضرت صالح (ع):
- ۸۱ غیبت حضرت ابراہیم (ع):
- ۸۳ غیبت حضرت یوسف (ع):
- ۸۵ دلیل زندہ بودن حضرت یوسف (ع):
- ۸۶ دلیل دوم بر زندہ بودن حضرت یوسف (ع):
- ۸۷ غیبت حضرت موسی (ع):
- ۸۹ غیبت کوتاہ مدت حضرت موسی (ع):
- ۹۰ غیبت حضرت خضر (ع):
- ۹۳ غیبت حضرت دانیال (ع):

- ۹۴ غیبت حضرت عزیر(ع):
- ۹۴ غیبت صغری حضرت الیاس(ع):
- ۹۵ غیبت کبری حضرت الیاس(ع):
- ۹۸ غیبت حضرت یونس(ع):
- ۱۰۰ غیبت صغری حضرت عیسی(ع):
- ۱۰۱ غیبت کبری حضرت عیسی(ع):
- ۱۰۲ نظر مسیحیت دربارهٔ عروج حضرت عیسی(ع):
- ۱۰۴ عروج عیسی(ع) از نظر قرآن و روایات:
- ۱۰۷ معنی توفی:
- ۱۱۰ نتیجه‌گیری:
- ۱۱۲ فصل دوم: اشتراکهای غیبت انبیاء با امام زمان(ع):
- ۱۱۳ اشتراکهای غیبت حضرت ادریس با غیبت حضرت امام مهدی(ع):
- ۱۱۴ اشتراکهای غیبت حضرت هود(ع) با غیبت حضرت مهدی(ع):
- ۱۱۵ اشتراکهای غیبت حضرت صالح(ع) با غیبت حضرت امام مهدی(ع):
- ۱۱۶ اشتراکهای غیبت حضرت ابراهیم با غیبت حضرت مهدی(ع):
- ۱۱۷ اشتراکهای غیبت حضرت یوسف با غیبت حضرت مهدی(ع):
- ۱۲۲ اشتراکهای غیبت حضرت موسی با غیبت حضرت حجت(ع):
- ۱۲۵ اشتراکهای غیبت حضرت خضر(ع) با حضرت مهدی(ع):
- ۱۲۶ اشتراکهای غیبت حضرت دانیال با غیبت حضرت مهدی(ع):
- ۱۲۷ اشتراکهای غیبت حضرت عزیر(ع) با غیبت حضرت امام مهدی(ع):
- ۱۲۸ اشتراکهای غیبت حضرت الیاس با غیبت امام مهدی(ع):
- ۱۲۹ اشتراکهای غیبت حضرت یونس با غیبت حضرت مهدی(ع):

- اشتراک‌های غیبت حضرت عیسی (ع) با غیبت حضرت حجت (ع): ۱۳۰
- اشتراک‌های غیبت رسول اکرم (ص) با غیبت امام حجت (ع): ۱۳۱
- فصل سوم: تفاوت‌های غیبت انبیاء با امام زمان (عج) ۱۳۳
- تفاوت‌های غیبت حضرت ادريس (ع) با غیبت حضرت مهدی (ع) ۱۳۴
- تفاوت‌های غیبت حضرت هود (ع) با غیبت امام مهدی (ع): ۱۳۵
- تفاوت‌های غیبت حضرت صالح (ع) با غیبت حضرت امام مهدی (ع): ۱۳۶
- تفاوت‌های غیبت حضرت ابراهیم (ع) با غیبت حضرت مهدی (ع): ۱۳۷
- تفاوت‌های غیبت حضرت یوسف (ع) با غیبت حضرت مهدی (ع): ۱۳۷
- تفاوت‌های غیبت حضرت موسی (ع) با غیبت حضرت حجت (ع): ۱۴۰
- تفاوت‌های غیبت حضرت خضر با غیبت امام مهدی (ع): ۱۴۲
- تفاوت‌های غیبت حضرت دانیال با غیبت حضرت مهدی (ع): ۱۴۳
- تفاوت‌های غیبت حضرت عزیز (ع) با غیبت حضرت مهدی (ع) ۱۴۴
- تفاوت‌های غیبت حضرت الیاس با غیبت حضرت مهدی (ع): ۱۴۴
- تفاوت‌های غیبت حضرت یونس (ع) با غیبت امام مهدی (ع): ۱۴۵
- تفاوت‌های غیبت حضرت مسیح با غیبت حضرت مهدی (ع): ۱۴۶
- تفاوت‌های غیبت رسول اکرم (ص) با غیبت امام مهدی (ع): ۱۴۸

بخش سوم: فلسفه غیبت

- فصل اول: فلسفه و حکمت هر یک از انبیائی غیبت داشته ۱۵۰
- فلسفه غیبت حضرت ادريس (ع): ۱۵۲
- خوف از قتل ۱۵۲
- فلسفه غیبت حضرت هود (ع): ۱۵۲
- فلسفه غیبت حضرت صالح (ع): ۱۵۳

- ۱۵۳..... فلسفه غیبت حضرت ابراهیم(ع):
- ۱۵۳..... خوف و ترس از قتل:
- ۱۵۴..... فلسفه غیبت حضرت یوسف(ع):
- ۱۵۴..... ۱- درباره حضرت یوسف(ع)
- ۱۵۵..... ۲- درباره حضرت یعقوب(ع)
- ۱۵۵..... ۳- درباره برادران حضرت یوسف(ع):
- ۱۵۶..... فلسفه غیبت حضرت موسی(ع):
- ۱۵۶..... ۱- برای گرفتن تورات:
- ۱۵۷..... ۲- امتحان قوم
- ۱۵۷..... فلسفه غیبت حضرت خضر(ع):
- ۱۵۷..... فلسفه غیبت حضرت دانیال(ع):
- ۱۵۸..... فلسفه غیبت حضرت عزیر(ع):
- ۱۵۹..... فلسفه غیبت حضرت الیاس(ع):
- ۱۵۹..... فلسفه غیبت صغری:
- ۱۵۹..... فلسفه غیبت کبری:
- ۱۶۰..... فلسفه غیبت حضرت یونس(ع):
- ۱۶۰..... ۱- ترک اولی:
- ۱۶۱..... ۲- اصلاح امت:
- ۱۶۱..... فلسفه غیبت حضرت عیسی(ع):
- ۱۶۳..... احساس کفر چه معنی دارد:
- ۱۶۴..... مراد از مکر چیست:
- ۱۶۴..... مکر در لغت:

۱۶۵	نقشه قتل حضرت عیسی (ع):
۱۶۶	فلسفه غیبت حضرت رسول اکرم (ص):
۱۶۷	جدا کردن خالص از غیر خالص:
۱۶۸	فصل دوم: فلسفه غیبت امام زمان (عج):
۱۶۹	فلسفه غیبت امام زمان (ع):
۱۷۰	۱- اجرای سنن انبیاء: درباره حضرت مهدی (ع):
۱۷۰	۲- خدا نمی خواهد امام در میان قوم ستمگر باشد:
۱۷۱	۳- امتحان مردم:
۱۷۲	۴- خوف و ترس از قتل:
۱۷۲	۵- تحت بیعت هیچ حاکمی نباشد:
۱۷۳	۶- خالی شدن صلب های کافران از مومنان:
۱۷۳	۷- سر غیبت به نحو کامل معلوم نیست فقط خدا می داند:
۱۷۵	فصل سوم: فوائد غیبت امام زمان (عج):
۱۷۶	فوائد غیبت حضرت مهدی (ع):
۱۷۶	فوائد عام:
۱۷۷	فوائد خاص:
۱۷۸	تشبیه امام غایب به آفتاب پنهان در ابرها:
۱۸۲	نتیجه گیری:
۱۸۴	فهرست منابع:

مقدمه:

اهمیت و ضرورت بحث:

در قرآن و روایات اسلامی که مورد اتفاق کلیه فرقه‌های اسلامی است به تفصیل از غیبت عده‌ای از پیغمبران و برگزیدگان خدا سخن به میان آمده است غیبت اینان از نظر نقل گواه بسیار روشن و محکمی است برای اثبات یک قانون الهی و آن این که در هر زمانی که امت از هادی خودشان و امام و حجت سرپیچی کردند، و اطاعت نکردند جدائی میان امام و امت رخ می‌دهد.

و قرآن مجید هم تصریح نسبت به این قانون دارد، به زبان حضرت موسی می‌فرماید: که فافرق بیننا و بین القوم الفاسقین، وقتی حضرت موسی فرمودند که: برویم و بیت المقدس را آزاد کنیم قوم بنی اسرائیل گوش به فرمان امام هادی و حجت خداوند نداد. لذا حضرت موسی فرمود: که «فافرق» یعنی قانون این است که وقتی امت از امام خودشان اطاعت نکردند، جدائی میان امام و امت به وجود می‌آید و دوران تبه یا حیرت شروع می‌شود (یتیهون فی الارض) و غیبت حجت الهی شروع می‌شود.

این غیبت انبیاء گذشته دلیل روشنی است برای اثبات غیبت امام زمان که در این غیبت عده‌ای امتحان می‌شوند و خالص از ناخالص جدا می‌شوند. لذا کسانی که منکر امام زمان بودند، از روزهای نخست غیبت آن حجت الهی زبان به اعتراض گشودند، و اعتقاد درباره امام غائب تخطئه می‌کردند. علماء بزرگ شیعه در مقابل این گروه مسئولیت سختی را ایفا کردند، و پاسخ متیقن

و محکم از نظر نقل و عقل برای اثبات غیبت امام زمان را ارائه دادند. الآن مسئله مهدویت یک مسئله شیعه نیست بلکه یک مسئله جهانی است.

لذا چالش‌های که از ناحیه دشمن برای خراب کردن این عقیده به وجود آمدند ما وظیفه داریم که این چالشها را خنثی کنیم و مشکلاتی که در این راه وجود دارد برطرف سازیم. و این رساله و تحقیق ناچیز یک گام کوتاه است در این راه امید است که مورد توجهات حضرت ولی عصر و قبول در بارگاه ایزدمنان قرار گیرد.

از غیبت امام زمان که حدوداً هزار و دویست سال می‌گذرد و این امر خارق العاده شده است. و یک امر عجیب به نظر می‌رسد، یک راه برای اثبات کردن این مسئله این است که این را به صورت عادی جلوه دهیم، تا مردم آن را با آسانی قبول بکنند، چون وقتی یک امر عادی شد دیگر در قبول کردن آن زحمات زیادی نمی‌خواهد، بطور مثال وقتی کامپیوتر ایجاد شد کسی باور نمی‌کرد که همچنین چیزی مگر شدنی است. این یک امر فوق العاده است. اما همین که این کامپیوتر زیاد شد و در دست مردم قرار گرفت عجیب بودن او از بین رفت.

مسئله غیبت امام زمان هم فوق العاده است وقتی مردم می‌شنوند که یک رهبر الهی از امت خودش و از قوم خودش غائب شده و از غیبت او هزار و دویست سال می‌گذرد، اینها باور نمی‌کنند. لذا در اول کار این مسئله را به صورت عادی جلوه دهیم تا عجب این مسئله و فوق العاده بودنش تمام شود. و مردم به آسانی قبول کنند. و این امر ممکن نیست مگر این که ما غیبت‌های حجج الهی را که در طول تاریخ انبیاء واقع شده بررسی کنیم و آنان را به غیبت امام زمان تطبیق دهیم. آن وقت بحث فوق العاده نخواهد بود و یک مسئله عادی خواهد شد. لذا در این رساله غیبت سیزده

انبیاء را به عنوان مثال ذکر کردیم تا غیبت امام زمان یک امر عادی بشود. و از بین این چهار انبیاء را (ادریس - عیسی - خضر - الیاس) به عنوان طول عمر ذکر کردیم تا طول عمر امام نیز یک امر عادی تلقی شود.

لذا هدف ما ذکر کردن غیبت‌های تمام انبیاء سابقین نیست، بلکه هدف این است که غیبت امام زمان یک امر عادی تلقی می‌شود و این هدف از بررسی چهارده انبیاء به خوبی تأمین می‌شود. و لذا ممکن است چندین انبیاء گذشته غیبت داشته باشند و ذکر آنها در این رساله نباشد.

اهداف:

اهداف این نوشتار را می‌توان در سه محور خلاصه کرد:

- (۱) رفع استبعاد از وقوع غیبت امام زمان.
- (۲) بررسی شباهت‌ها و تفاوت‌های غیبت انبیاء با غیبت امام زمان.
- (۳) فلسفه و حکمت هر یک از انبیاء که غیبت داشته‌اند

سؤال اصلی:

- (۱) چه اشتراک بین غیبت امام زمان و غیبت انبیاء وجود دارد؟
- (۲) چه تفاوت‌ها بین غیبت امام زمان و غیبت انبیاء وجود دارد؟

سؤال فرعی:

- (۱) علل و اسباب غیبت انبیاء و امام زمان
- (۲) فوائد غیبت امام مهدی علیه السلام

فرضیه:

- (۱) غیبت امام زمان کاملاً بدون سابقه است.
- (۲) آنکه بگویم، غیبت سابقه زیاده داشته و در نتیجه چیزی است که چند بار اتفاق افتاده و قابل انکار نیست.
- (۳) در غیبت امام زمان شباهت با هر کدام از پیامبران قبلی وجود دارد.

روش تحقیق:

تحلیلی و توصیفی و جمع آوری اطلاعات از کتابهای تاریخی و روایی مجلات و تفسیرها:

پیشینه (سابقه تاریخی):

در کتابهای روایی و تاریخی معمولاً درباره غیبت امام زمان بحث شده است، لکن درباره غیبت انبیاء بحث فراوانی نشده است. شیخ صدوق در کمال الدین این بحث را مطرح کرد ولی آن هم صرفاً به صورت نقلی و روایی است، جنبه تحلیلی ندارد. در چند سال آخر این مسئله فراوان مورد توجه قرار گرفته است؛ مخصوصاً کسانی که تحت تأثیر افکار وهابیه هستند، در این رساله مورد بررسی قرار می‌گیرد، ما در پی اثبات یک قانون الهی هستیم و آن این که در هر زمان که امت از هادی خودشان سرپیچی کردند جدا میان امام و امت رخ می‌دهد.

محدودیتها:

بحث غیبت انبیاء یک بحث وسیعی و گسترده نبود لذا کتابهای دسته اولی قدیمی، با آنها به بحث زیادی نپرداخته‌اند. فقط کتابهای مانند کمال الدین و قصص‌های انبیاء درباره این موضوع سخن به میان آورده‌اند. لذا این بحث از دو جهت محدودیت دارد، کم بودن منابع اولی، و کافی نبودن مطالب مورد نیاز.

سازمان دهی بحث:

این رساله یک مقدمه و چهار تا بخش دارد و مجموعاً ۱۰ فصل دارد و در آخر یک نتیجه‌گیری مختصر در بخش اول ما درباره مفهوم‌شناسی غیبت، اقسام غیبت، معرفی انبیائی که غیبت داشته‌اند بحث کردیم. و در بخش دوم، غیبت انبیاء و اشتراک و تفاوت را ذکر کردیم. و در بخش سوم درباره فلسفه غیبت انبیاء و امام زمان و فواید غیبت آن حضرت را مطرح کردیم.

نوآوری تحقیق:

در کتب تاریخی و روایی درباره غیبت انبیاء بحث شده است اما فلسفه و حکمت غیبت و اشتراک و تفاوت آنها با غیبت امام زمان ذکر نشده این رساله حاوی این دو تا مطلب می‌باشد.

بخش اول: مفاهیم و کلیات

فصل اول: توضیح واژه غیبت در لغت

فصل دوم: اقسام غیبت

فصل سوم: معرفی انبیائی که غیبت داشته اند

فصل چهارم: ویژگیهای غیبت امام زمان (ع)